

**Inuiaqatigiinnut sunniutissanik naliliineq
TANBREEZ Mining Greenland A/S**

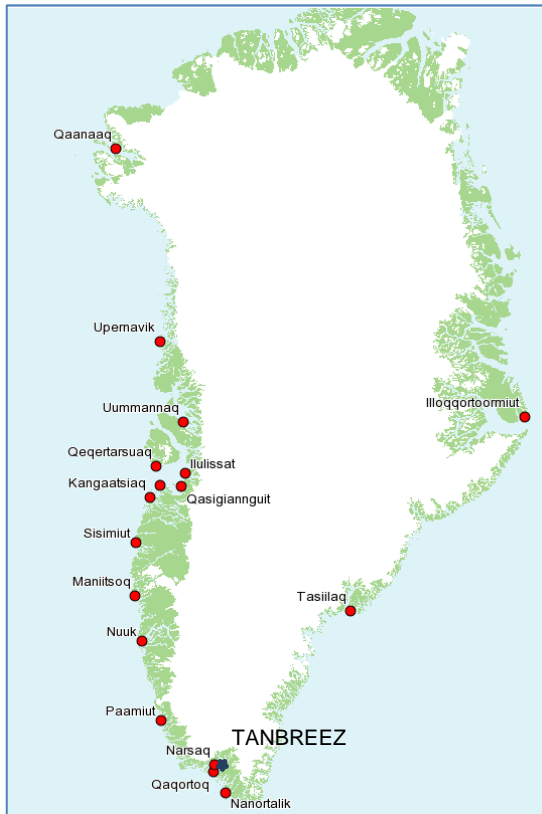
IMAQARNILIAQ PAASIUMINARSAGAQ

Mars 2012 iluarsisaq August 2013

1 IMAQARNILIAQ PAASIUMINARSAGAQ

Manna tassaavoq Aatsitassarsiorfiup TANBREEZIP Inuiaqatigiinnut Sunniutissaanik Naliliinerup paasiuminarsakkamik imaqarniliornera. Aatsitassarsiorfik TANBREEZ Kalaallit Nunaata Kujataaniippoq (Tak. Titartagaq 1.1), Kommune Kujallermi Qaqortup Narsallu Akornanni Kangerluarsuup qinguata tungaani Killavaat Alannguanni illuni (tak. Titartagaq 1.2)

Siusinnerusukkut siunnersuutaasimasumi aatsitassarsiorfimmiit Qaqortumut aqusinniornissat suliariniakkamik siunnersuummut matumunnga ilanngunneqanngilaq.

Titartagaq 1.1 Kalaallit Nunaata assinga aammalu TANBREEZ-ip sumiiffia

Titartagaq 1.1 Aatsitassarsiorfiup sumiiffia

Avatangiisinut Sunniutissanik Naliliineq immikkut nalunaarusianngorlugu suliarineqarsimavoq

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliinermi siunertaq

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliinermi siunertaasoq tassaavoq aatsitassarsiornissamik pilersaarutit sunniutigisinnaasaat suussusersissallugit misissoqqissaassallugillu kiisalu piujuartitsineq tunngavigalugu ineriartortitsineq aallarnerniarlugu iliussissanik inassuteqaateqassalluni aammalu suut sunniutaasinnaasut pitsaangitsut qanoq minnerpaatinniarneqarnissaannut siunnersuuteqassalluni. Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliineq kikkunnik attuumassuteqartunik annertuumik peqataatitsiviuvoq.

Inatsisit

Inatsit suliariniakkamik malittarisassaqtitsiviusoq pingarneq tassaavoq Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. december 2009-imeersoq, 2010-imi januaarip ulluisa aallaqqaataanni atuutilersoq. Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliineq taama ittunik suliaqarnermut najoqqutassiaq november 2009-imeersoq Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfimmit suliaasoq malillugu suliaavoq.

Suliariniakkap nassuiarneqarnera

Aatsitassarsiorfimmi TANBREEZ-imi qallorniagaq tassaavoq Kakortokit. Kakortokit pingasunik qaleriinneqarpoq. Qaleriiaat tamarmik immikkut qalipaateqarput aatsitassat akuleriinnermikkut assigiinngissitaarnerat naapertorlugu; arvedsonit (qernertoq), eudialyt (aappalaartoq) kiisalu feldspar-nepheline (qaqortoq).

Taaguut TANBREEZ aatsitassat eudialytimit piarniarneqartut aqqinit naalisakkanit katitigaavoq: (Ta tassa tantalum, Nb tassa Niobium, REE tassa aatsitassat qaqutigoortut aammalu Z tassa zirkonium oxid).

Tantalum allannguajaatsorujussuusarpoq saffiugassanilu akuleriissani ator neqartarluni manngertorniaassutsi pillugu, aammalu atortorissaarutini innaallagiatortuni ator neqartarluni. Aammattaaq oqarasuaatini angallattakkani innaallagiatortunilu allani kiisalu silaannarsualiartaatini biililiorfinnilu ator neqartarluni.

Niobium tantalummimut assingoqaaq saffiugassallu manngernerulersinniarlugit saffiugassani akuleriinni ator neqartarluni, kiisalu innaallagissamut aqqutini pitsassuarni ator neqartarluni.

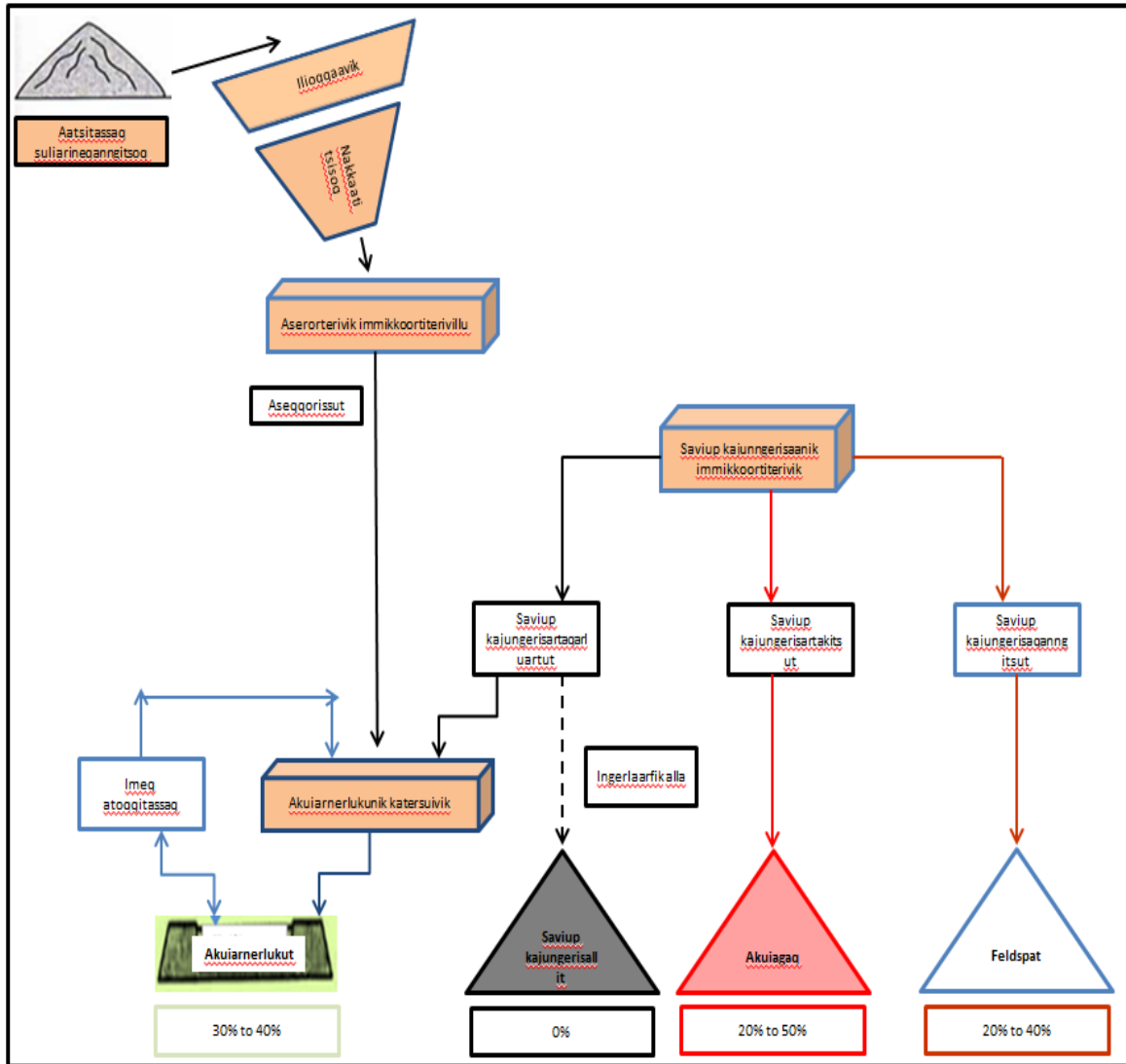
REE (aatsitassat qaqutigoortut) amerlanerujartuinnartunut ator neqartarput; soorlu atortorissaarutininut mingutsitsinngitsunut qassiinut aammalu atortorissaarutininut allanut soorlu anorisaatinut, batteriininut immeqqittakkanut, biilinut innaallagiatortunut ikummatissatortunullu, qarasaasianut angallattakkanut, oqarasuaatinut oqarasuaatinut angallattakkanut aammalu Ipodinut. Aamma aatsitassat qaqutigoortut ilaat biilit pujoorfiinut paaviaatitut silaannarmillu unerartitsissutitut ator neqartarput.

Zirkonium saffiugassaavoq oqitsoq, manngertorniaatsoq saffiugassanilu akuleriissani ator neqartarluni. Aammattaaq marrarni immikkut sanaani ator neqartarpoq, soorlu silaannarsualiartaatini.

Aatsitassarsiorfik

Aatsitassarsiorfik ammaannartuussaaq, akuiavittaqassalluni, umiarsualiveqarluni (amma qulimiguulinnut mittarfeeraq), najugaqarfik sullissivitalik, akuiarnerlukunik ilioqqaavik, aammalu aqquuserngit attaveqaataasut.

Saffiugassat akuutissanik atuinani immikkoortiterneqartassapput, tassa aserorterveqassaaq saviullu kajungerisaa atorlugu immikkoortiteriveqassalluni. Immikkoortitikkat pingasuiujussapput: qernertut assut saviup kajungerisallit, aappalaartut (eudialyte), aammalu qaqortoq saviup kajungerisartaqanngitsoq (feldspar). Aatsitassat qanoq suliarineqartarnerat titartagaq 1.3-imi takuuk. Qernertoq saviup kajungerisartalik aatsitassanik silikatinik akoqarpoq akuiarnerlukutullu toqqorter neqassalluni. Feldspar amma silikatiuvoq nioqquutigineqassallunilu. Feldspar igalaaminiliornermi, marriornermi, aammalu sanaartornermi ator neqarsinnaavoq.

Titartagaq 1.2 Aatsitassanik immikkoortiterinerup ingerlarnga.

Akuiakkat aallarunneqannginnermi toqqorterneqartassapput.

Makku aatsitassarsiorfimmiissapput:

- Aatsitassarsiorfik ammaannartoq
- Akuiaavik (aserorterivik immikkoortiverillu)
- Akuiarnerlukuusivik (Fosterip tasia)
- Najugaqarfik
- Umiarsualivik (Kangerluarsummiittoq, umiarsuit atortussanik sulisussanillu pajuttut tikittarfissaat)
- Quersuaq (umiarsualivimmi akuiakkanik toqqorsivissaq)
- Orsussaasivik umiarsualiviup eqqaaniittoq
- Qulimiguullit mittarfeeraat
- Attaveqaatit (aqquserngit makku akornanni: aatsitassarsiorfik, akuiaavik, najugaqarfik, akuiarnerlukunik eqqaavik, aammalu umiarsualivik)
- Nukissiorfik (innaallagissiutit kinertumik ingerlatillit)
- Imeqarfik (tarajoq kangerlummeersoq imerlu tatsinit qatsissunit pisoq atorneqassapput)
- Imerpalasumik igitassamik saliivik (imerpalasoq igitassaq najugaqarfimmeersoq salinneqartassaaq kangerlummut kuutsinneqartassalluni)

- Eqqagassat (eqqagassat imerpalasuunngitsut najugaqarfimmeersut ikuallaavimmi suliarineqartassapput).

Pilersaarutigineqarpoq ukiumut 500.000 tons feldspar aamma eudialyte akuiakkat suliarineqartassasut. Aatsitassaqaarfik 3000 million tonsinik piagassaqaartut naatsorsuutigineqarpoq, taamaammallu aatsitassarsiorfik kinguaariinni qassiini ingerlasinnaavoq.

Massakkuugallartoq sanaartornerup 2015 - 2017-mi ingerlanneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq, aatsitassarsiornivillu 2017-ip naanerani aallartittussat naatsorsuutigineqarluni. Aatsitassarsiorfiup ingerlanissaa massakkuugallartoq ukiunik qulinik sivisussuseqartussatut missingerneqarpoq.

Suleriaatsit

Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqaarfiup Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliinerup Najoqqutassiai 2009-imeersut naliliinerup imarisaasa minnerpaaffissaannik aalajangersaaffiuvoq, tassa makku eqqarsaatigalugit paasissutissat, imarisai ilusissaalu.

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliineq attuumassuteqartunik sapinngisaq tamaat naliliinerup ingerlarngani tamarmi akulikitsumik pitsaasumillu peqataatitsinikkut suliarineqarpoq.

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliinerup suliariniakkap sunniutigisinnaasaatut siunnersuutigineqartut aammalu inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutisaasa qanoq imminnut attuumassuteqartiginerat paasiniarneqassaaq.

Suliariniakkamut attuumassuteqartut aammalu oqartussat aarleqqutiginerpaasaat tunggavigalugit sunniutaasinnaasut attuumassuteqartut tamarmik nassaarineqarsimapput.

Sunniutaasussatut paasineqartut tamarmiusut eqqarsaatigalugit Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliinerup sunniutissap qanoq annertutigisissaa naliliivigineqartarpoq sunniutinillu minnerpaatitsiniutaasuninik siunnersuuteqartoqartarluni. Sunniutaasussanik minnerpaatitsiniutaasut atorneqareerneranni sunniutip qanoq annertutigisissaa aamma nassuiarneqassaaq.

Suliariniakkap iluaqutissartarisinnaasai nassaarineqarsimatillutik naliliivigineqartassapput aammalu qanoq iliornikkut annerpaangortinneqarnissaannut siunnersuuteqartoqartassalluni.

Misissugassat suunissaannik paasiniaaneq

Siulliullugu suliarineqartoq tassaavoq suut misissuiffigineqarnissaannik attuumassuteqartut peqatigalugit paasiniaaneq, tamatumanilu siunertaasoq tassaavoq attuumassuteqartut suleqatigalugit Inuiaqatigiinnut sunniutissanik naliliinerup paasiniagassat pingaarnert nassaariniassallugit. Attuumassuteqartunik isumasioqatigiisitsinerit 2010-imi apriliimi ingerlanneqarput.

Isumasioqatigiinnerni qulequttat makku qaqqinneqarput:

- Suliffissaqartitsineq, ilinniartitsineq sungiusaanerillu, kiisalu inuussutissarsiornikkut periarfissat
- Inuussuteqarneq aammalu kulturikkut pissutsit

Suut misissuiffigineqarnissaannik paasiniaaneq misissuinermi tunngavissiornermik inerreqarpoq. Misissuinermi tunngavissat llanngussaq 2-mi attuumassuteqartunik isumasioqatigiisitsinernit nalunaarusianik ilalik nassaassaavoq.

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliinermi suliariniakkap immikkoortui makku tikinneqartassapput:

- Sanaartorerup nalaa (2015 – 2017)
- Aatsitassanik qalluinerup nalaa (2017 – 2026)

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Naliliineq aamma aatsitassarsiorfiup matunerata Inuiaqatigiinnut sunniutissai pillugit isumaliutinik qassiinik imaqqassaaq.

Pissutsinik atuutereersunik misissuineq

Pissutsinik atuutereersunik misissuinnikkut inuit agguataarsimanerat, aningaasarsiorinnikkut atukkat tamatumalu allanngoriartornera, politikikkut aqqissutaanerit, suliniaqatigiiffiit, kulturikkut ilisarnaatit, aammalu pissutsit allat nunaqqatigiikkuutaat aatsitassarsiornermit sunnigaallutik allannguuteqarnerinut apeqqutaasinnaasut paasiniaavigineqartarput. Aammattaaq pissutsinik atuutereersunik misissuinnikkut aatsitassarsiorfiup taakkununga qanoq sunniuteqarnissaa eqqoriarneqarsinnaanngortarpoq. Pissutsinik atuutereersunik misissuineq aammalu sunniutaasinnaasunik paasiniaaneq imminnut attuumassuteqaqaat ataatsikkoortillugillu suliarineqartarlutik.

Suut pingaarutillit paasineqaraangata inuit akornanni aalajangersimaqqissaartut suliariniakkamit sunnerneqartussat sukumiinerusumik misissuiffigineqartarput.

Pissutsinik atuutereersunik misissuineq paasissutissat allanit pigineqareersut aammalu paasissutissat kisitsisitalersuinnikkut, naliliisarnikkut aammalu peqataatitsinnikkut pissarsiarineqartut tunngavigalugit nalilersuiffigineqartarpoq.

Sunniutissanik misissueqqissaarnermi periaatsit

Sunniutissanik uuttortaariaaseq aalajangersimasooq (Impact Matrix) atorlugu sunniutit pitsaasut aamma / imaluunniit pitsaanngitsut nalilersuiffigineqartarput. Inuiaqatigiit atugaannut aningaasaqarnerannullu tunngasut (suliffissaqassuseq, inuussutissarsiorneq, peqqissuseq, innuttaasut ajornartorsioritaaaleratarsinnaasut, il.il.) suliariniakkap immikkooortuisa (assartuineq, nioqqutissanik pilersuineq, najugaqarfiup ingerlanneqarnera, aatsitassarsiorfik aammalu akuiaavik il.il.) sunniutissaanik uuttuutit atorneqartarput.

Aatsitassarsiorfimmi sulianut aammalu inuit atugaannut / inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut tunngasut, tassa sanaartorerup nalaani aammalu aatsitassarsiorfiup ingerlaloreernerani, sunniutissat pitsaasut pitsaanngitsullu siumut eqqoriarneqartarput ajornanngippallu qanoq annertutiginissaat aamma eqqoriarneqartarluni.

Sunniutit pitsaanngitsut paasineqarsimasut tamarmik, akunnattumik annertuumillu sunniuteqarnissartik pillugu akiorniariaqartut, millisarniarlugit pinngitsoortinniarlugilluunniit qanoq iliuusissat nassaarineqarsinapput.

Inuit atugaasa pioreersut nassuiarneqarnerat

Innuttaasut agguataarsimanerat

Kalaallit Nunaata inui tassaapput kalaallit, taavalu 10%-it missaat danskiupput imaluunniit europami allameersuullutik.

2009-imiit nuna kommuninut sisamanut avissimalersimavoq, Qaasuitsup Kommunia, Qeqqata Kommunia, Kommuneqarfik Sermersooq, aammalu Kommune Kujalleq. Kommune Kujalleq pingasunik illoqarfeqarpoq: Narsaq, Qaqortoq aammalu Nanortalik.

Kalaallit Nunaata inui 56.615-iupput, taakkunanngalu 7.441-it Kommune Kujallermi najugaqarlutik. Angutit arnullu 40-49-inik ukiullit innuttaasut akornanni amerlanerussuteqarput. Tamanna 1960-ikkunni inunngortorpassuaqarneranik pissuteqarpoq. Kalaallit Nunaanni inuusut pernaamik anaanangortut agguaqatigiissillugu 22,7-inik ukioqartarput. 2008-imi arnat amerlaqisunik 19-inik ukioqarlutik pernaammik anaanangorput (Naatsorsueqqissaartarfik, 2012).

Angutit 0-60-nik ukiullit toqusartut arnanit amerlanerupput angutit akornanni imminortartut amerlanerunerat aammalu sila pissutigalugu aalisartut / piniartut ajunaartartut amerlanerunerat pissutigalugu (Inuuneritta, 2007).

Ataatsimut isigalugu kalaallit nuttartorujussuusarput. Kalaallit inuusunnerusut eqqarsaatigalugit ilinniagaqarneq aammalu ilinniarsimasutut suliffissat aammalu suliffissat akissarsiaqarnarnerusut nuttarnermut pissutaanerupput. Pingaartumik arnat inuusuttut ilinniagaqarnissartik allanilluunniit anguniagaqarusunnertik pissutigalugu nuuttarput. (Nuttarneq pillugu aqutsisoqatigiit, 2010).

Kulturikkut pingaartitat

Issittumi Inuuniarnikkut Atukkat pillugit Misissuineq SliCA naapertorlugu Kalaallit Nunaanni ileqqutoqqat kulturikkullu pisartut nalinginnaasumik nunaqqatigiinnut pingaarutilerujussuusarput (Poppe, B. et al, 2004).

Kulturikkut kingornussarsiat

Thule kulturimeersunik (Inuit kulturiat kalaallit kingoqqiffigisaat) qallunaatsiaaneersunillu illukoqarpoq. Nunatta Katersugaasivianiit inassutigineqarpoq allamik iliuuseqartoqartinnagu nassaat tamakku nalunaarsorneqartassasut pisoqaassusilerneqartassasullu.

Qaqortukuluumi qallunaatsiaat illukui qeqertaasami tassanissaaq ipput, kisiannili siunissami suliaqarfiusussamiit ungasiarlutik.

Pinngortitap pisuussutaanik atuineq

Innuttaasut akornanni pingaarnert pingasuit Kalaallit Nunaanni pinngortitap pisuussutaanik atuisuupput. Siulliit tassaapput inuussutissarsiutigalugu aalisartut piniartullu, aappaat tassaallutik suliffimminnut tapertaralugu aalisartartut piniartartullu aammalu pingajui tassaallutik aliikkutaralugu pinngortitamik atuisartuusut. Tamatuma saniatigut Kujataani qassiinik savaatileqarpoq tuttuutileqarlunilu.

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut tunngasut

Kalaallit Nunaanni aningaasarsiorneq aalisarnermik piniarnermillu tunisassianik tunngaveqarpoq. Aamma, Kalaallit Nunaat ukiumut 3,45 milliardinik Danmarkimiit tapiissutisisarpoq, tassa pisortat isertitaasa 40%-iisa missinginik.

Kalaallit Nunaanni namminersortut tassaanerupput inuussutissarsiutinik ingerlatsisut anginngitsunnguakkuutaat, soorlu niuertut, sanaartortut, aalisartut, akunnittarfinnik nerisarfinnillu ingerlatsisut, iluarsaassisartut, taakkulu saniatigut suliffeqarfeqarpoq angisuunik Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartunik. Suliffeqarfiit namminersorlutik oqartussat pigisaat taakku sulisinnaasut amerlanersaannik sulisitsisuupput, suliffeqarfiillu minnerusut ikinnerusunik sulisoqarlutik (Akileraartarneq Atugarissaarnerlu pillugit Ataatsimiititaliarsuaq, 2010).

2010-imi qaammatini siullerni pingasuni suliffissaaleqisut qaammammut agguaqatigiissillugu 2.045-inik amerlassuseqartarput, tassa sulisinnaasut 7,0%-ii. 2006-imi kisitsit taanna 5,6%-iuvoq. Naatsorsueqqissaartarfik naapertorlugi 2010-imi Qaqortumi suliffissaaleqineq 7,71%-iuvoq, Nanortalimmi 10,8% kiisalu Narsami 8,96%

Ineriartortitsinermit pilersaarutit

Kommune Kujalleq kommunip ineriartortinneqarnissaanut 2011-2022 (Kommune Kujalleq, 2010) pilersaarusiorsimavoq.

Ilinniartitaaneq

Kalaallit Nunaanni universititini ilinniarneq akeqanngilaq (akileraarutitigut akilerneqartarami) Nuummilu taamaallaat ingerlanneqarsinnaalluni. Ilinniarnertuunngorniarfinni aalajangersimasumik qaffasissusilimmik angusaqarsimasut tiguneqartarput.

Inuussutissarsiutinut niuernermullu ilinniarnarit akeqanngillat (akileraarutitigut akilerneqartaramik) aalajangersimasumillu angusaqarsimanissaq piumasaqaataasarluni. Ilinniartut amerlanerit ilinniagaqarnersiuteqarnissamut pisinnaatitaapput. Ilinniartut amerlanerit ilinniartunut najugassaqartitsisarput (ineeqqat imaluunniit inissiaqqat).

Peqqinnissaqarfik

Peqqinnissaqarfimmi sullissinerit tamarmik akeqanngillat, aammalu nakorsaatiit kigutilerivinnilu sullinneqarnerit akileraarutitigut akilerneqartarput (www.nanoq.gl).

Kalaallit amerlanerujartuinnartut kalaallisut inuusaasitoqqamik nerisartakkanillu qimatsillutik kitaamiutut inuuneqalersimapput, tamatumalu kingunerisaanik kitaamiutut inuusaaseqarnerup nappaatit nassatarisai soorlu uummalluutit, taqarluutit aammalu pualavallaarnerit 1993-imi atugaalersimallutik. (Bjerregaard, P. og Aidt, E.C., 2010).

Tuberkuluusi Kalaallit Nunaanni atugaaqisoq paasineqarsimavoq. Ukiut tallimat kingulliit ingerlaneranni agguaqatigiissillugu inuit 83-it ukiumut TB-mik tunillanneqartarsimapput. Taakku affaat Kujataani pisuupput, pingaartumik Nanortalimmi 2001-mili nappaalaffiulersimasumi.

Ukiopassuannortuni kinguaassiutitigut nappaatit Kalaallit Nunaanni ajornartorsiutaasimapput (Tusagassiivik, 2007).

Inuit ajornartorsiutinit eqqorneqariaanaasut

Innuttaasut ilaat immikkut misissuiffiqineqarlutik apersorneqartut ajornartorsiutinit eqqorneqariaanaasutut paasineqartut tassaapput anaanat inuusuttut, utoqqaat, innarluutillit, ilaqutariit ataatsimik arlalinnilluunniit imigassamik ikiaroonartumilluunniit atuisortallit aammalu suliffissaarusimasut.

Imigassamik ikiaroonartumillu atornerluineq peqqiilluuteqarnermut ilaqutariillu ajornartorsiutinit eqqorneqarnissaminnut qanittuunerannut attuumassuteqakkajoqaaq.

Sunniutaasinnaasut

Sanaartornerup aatsitassarsiornerullu ingerlanerata nalaani, aammalu aatsitassarsiorfiup matuneqarnerani TANBREEZ-ip sunniutigisinnaasai.

Inooqatigiinnermi inuiaqatigiillu aningaasaqarneranni pingaarutillit aallaavigalugit sunniutinik naliliinerit pisimapput, tassalu makku:

- Aningaasarsiornermut tunngasut (suliffissaqartitsineq, akileraarutit isertitallu aammalu inuussutissarsiornikkut periarfissat
- Ilinniartitaaneq pikkorissaanerlu
- Innuttaasunik sullissinerit pilersaarutillu
- Isumaginninnermut tunngasut
- Peqqissuseq
- Kulturi pinngortitarlu pillugit pingaartitat

paasiuminarsakkami tassani sunniutit akunnattut annertuullu kisimik ilanngunneqarput.

Sulisitsineq

Suliariniagaq aatsitassarsiorfiup sanaartorneqarneranut aammalu aatsitassarsiorfiup ingerlaneranut avinneqarsimavoq. Sanaartorneq aallaqqaammut sulisunik 30-40-inik pisariaqartitsiviussaaq. Kisitsisit taakku ukioq 1 aamma 2-mi aasap qaammataani sulisut 120-140-inut amerlissapput (taassuma 2015-2017-imi pinissaa naatsorsuutigineqarpoq). Aatsitassarsiornerup ingerlanerata nalaani sulisut 80-it missaani amerlassusillit suliani tabel 1.1-imi nassuiarneqarsimasunisut ittut sulisinneqassapput. Nerisaqartitsineq eqqaaanerlu qularnanngitsumik suliffeqarfinnut kujataaniittunut suliassiissutigineqassapput, taakkuli tabel 1.1-mut ilanngunneqarput. Sulisut amerlanerit sapaatit akunnerini sisamani suleriallutik sapaatit akunnerini marlunni sulinggiffeqartassapput.

Sulisartut suliffissaqanngeratarsinnaasut suliffissanik sanaartornerup ingerlatsinerullu nalaani TANBREEZ-imit pilersinneqartunik iluaquteqarsinnaapput. Ilimanarneruvorli sulisut suliffinni allani sulereersut suliarnut kajumilersinneqassasut. Taama pisoqarneratigut suliffissaqanngitsut toqqaannanngikkaluamik nutaanik periarfissinneqassapput.

Nanortalimmi sulisussaqqarpoq annikitsunnguamik sungiusarneqareerlutik TANBREEZ-imi sulinissamut piumasaqaatinut naleqqussuseqalersussanik. Aammattaaq ilimanarpoq inuit suliffissaqannginnertik pillugu Kommune Kujallermik qimatsisimasut suliffissaqaleriarpat Narsamut Qaqortumullu uteqqissasut. Ataatsimut isigalugu Kalaallit Nunaanni nuttarneq annertoqaaq inuillu suliffissalimmut nuunnissaat ilimanartaqarluni (Nuttarsinnaassuseq pillugu Aqutsisoqatigiit, 2010; SLICA, 2007; Grethe Nielsenip oqaloqatigineqarnera).

Suliariniakkami siunertarineqarpoq suliani tamani nunaqavissut sapinngisamik annertunerpaamik atorineqassasut. Aqutsisut immikkullu ilisimasallit qassissunnguit eqqaasanngikkaanni suliffissat tamarmik nunaqavissunut neqeroorutigineqassapput. TANBREEZ-ip sulinerata aallartinnerani sulisut nunaqavissut sulisinneqartut amerlassusissaattut missingikkat tabel 1.1-imi takutinneqarput.

Tabel 1.1 Ingerlatsinerup nalaani kalaallit sulisussatut naatsorsuutigineqartut kissaatigineqartullu pillugit takussutissiaq

Suliffiup suussusia	Sulisussatut naatsorsuutigineqartut	Nunaqavissut naatsorsuutigineqartut	Nunaqavissut naatsorsuutigineqartut %-inngorlugit
Aqutsisut	2	0	0%
Immikkut ilisimasallit	6	0	0%
Ingerlatsisut	22	22	100%
Teknikkerit	28	28	100%
Ilinniartut	4	4	100%
Akuiaavimmik maskiinanillu ingerlatsisut	6	6	100%
Allaffimmiut	4	4	100%
Suliassat nalinginnaat	6	6	100%
Igasut	2	2	100%
Katillugit	80	72	91%

Immikkut ilinniarsimasut (soorlu sulisoqarnermik ataqaqatigiissaarisoq saffiugassanullu ilisimasalik)

soorlu assaatinik ingerlatsisoq, usisaatinik ingerlatsisoq, qillerisoq aammalu nivaattanik ingerlatsisoq))

Teknikkerit (soorlu qaartiterisut, misiligutissanik piareersaasoq, Misissueqqissaartoq aammalu umiarsualivimmi sulisoq)

Aatsitassarsiorfiup ingerlanerata nalaani sunniutissat akunnattumik pitsaassusilimmiit annertuumik pitsaassuseqartussatut naatsorsuutigineqarput, tamatumalu nalaani aatsitassarsiorfimmi suliat akuiaavimmilu suliat amerlanerpaanik suliffissaqartitsissallutik. Suliffissat amerlanerpaat Kommune Kujallermi najugaqartunit tiguneqarsinnaassapput, suliffissalli tiguneqarsinnaasut amerlanerpaanissaat anguniarlugu qanoq iliuseqartoqartariaqarpoq. Aatsitassarsiorfiup unitsinneqarneratigut suliffissaqartitsineq unittussaagaluortoq taamaattoq suliffeqarnerup iluaqutissartai, soorlu piginnaasaqarnerulerneq misilittagaqarnerulerneq, soraarnerussutisianik ileqqaarneq aningaasanillu toqqorterineq, aammalu allat suliffeqarnerup kingornagu aamma sunniuteqassapput.

Inuussutissarsiutinik ingerlatallit

Aatsitassarsiorfiup TANBREEZ-ip nioqqutissanik sulisussanillu assartuinerit aammalu najugaqarfimmi sullissinerit, soorlu nerisaqartitsineq, eqqiaaneq aammalu allaffeqarneq errorsinerlu suliffeqarfinnut allanut isumagisassanngortissavai.

Kalaallit Nunaanni toqqaanartumik suliffissaqartitsinermit sanilliullugu inuussutissarsiutinik ingerlatalinnut sunniutaasussat annertuutut isigineqarput.

Inuussutissarsiutinik ingerlatsinermit sunniutit pitsaasut makkununga tunngassuteqassasut naatsorsuutigineqarpoq:

- Nioqqutissanik sulisussanillu angallassineq
- Najugaqarfimmi sullissinerit
- Orsussamik pilersuineq

- Nioqqutissanik nerisassanillu pilersuineq
- Teknikkikkut sullissinerit

Sulisut aningaasanik atuinerata malitsigisaanik inuussutissarsiutinik ingerlatallit taakkununga assingusunik aamma toqqaannangikkaluamik sunnerneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Sunniutit pitsaasut illoqarfinni minnerusunik akunnattuniliu malunnaateqarnerussapput, pingaartumik Nanortalimmi, Narsami aammalu Qaqortumi, aammali sulisut assersuutigalugu Nuummiit Sisimiuniillu aggersuusimappata taakkununga sunniutit siaruassallutik.

Kalaallit Nunaanni suliffissuaqarnikkut pisussat pilersaarutigineqartut ingerlasullu (Alcoap aatsitsiviliornera aammalu uuliaqarneranik misissuinerit) saniatigut suliffissaqartitsinerup qanoq siammartigisarnera naatsorsorneqarsimavoq. Kuultisiorfik Nalunaq eqqarsaatigalugu saniatigut suliffissaqartitsineq 1,3-1,6-mut missingerneqarsimavoq. Tassa imaappoq aatsitassarsiorfimmi suliffik ataaseq pilersinneqarpat taava kujataani suliffissat 0,3-0,6-inik amerlassusillit pilersinneqassapput. Oqaatigineqarsinnaavoq suliffiit saniatigut pilersinneqartut ilaat suliariniakkamit pilersinneqartussaassagaluartut taamaattoq taakku suliffinnit toqqaannartumik pilersitaniit aammalu inuussutissarsiornikkut periarfissaqarnerulernikkut pilersinneqartunit allanit annikinnerusumik sunniuteqarumaartut.

Inuussutissarsiornikkut ingerlatsinermut sunniutissai pitsaassuusasut aammalu akunnattumik annertuumilluunniit annertussuseqartussatut nalilerneqarput.

Akileraarutit isertitallu

Aatsitassarsiorfimmit TANBREEZ-imit toqqaannartumik iluaqutissarsiarineqartut pingaarnertit tassaapput suliffeqarfiit tamaaniittut aammalu immikkut ilisimasallit nunanit allaneersut akileraarutaannit isertitat taakkumi Kalaallit Nunaanni akileraararneq pillugu inatsit nr. 12, 2. november 2006-imeersoq, Inatsisartut inatsinaannit nr.3, 30.november 2009-mmersumik, nr.20 18.december 2010-meersumillu allanngortinneqartoq naapertorlugu Kalaallit Nunaannut akileraarutissaatitaassammata.

Akileraarutinit isertitanillu iluaqutissarsiat akunnattumiit annertuumut angissuseqassapput. Tamakku tassaassaput akileraarutit (tassa iluanaarutiniit), sulisut akissarsiaminnit akileraarutaat, toqqaannartumik suliffissaqartitsineq aammalu tamaani inuussutissarsiornerup siuariarnera (aamma immi akileraarutitigut isaatitsinerulernermik nassataqartussaq.

Ilinniartitaaneq piginnaangorsaanerlu

Siunissami pisuussutinik qalluiffiusumik inuussutissarsiulernissamut piareersimanissaq pillugu sulisut piginnaasaannik pitsaangorsaanissaq sulilu ineriartortitseqqinnissaq Kalaallit Nunaanni kissaatigineqarlunilu pisariaqartinneqarpoq.

Suliat aatsitassarsiorfittut TANBREEZ-itut itttut Kalaallit Nunaanni piginnaasanik ineriartortitsinermut peqataasutut isigineqartarput. Ineriartorneq taanna iluaqtitut qaffasikannersutut isigineqarpoq tassami Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermit ilisimasat misilittakkallu annikitsuinnaammata.

Usisaassuarnik ingerlatsinermut akuiaavimmilu sulinermut sungiusarnerit aalajangersimasut iluaqtitut qaffasikannersutut isigineqarpoq Kalaallit Nunaanni ilinniarsimassuseq qaffasippallaartuunngimmat.

Isumaginninneq peqqissaanerlu

Kommune Kujallermi massakkut isumaginninnikkut sullissinerit ilungersunartorsiorfiupput. Tamanna ukiup ilaanni annertuumk suliffissaaleqisarnermik suliffissaaleqisullu aningaasatigut tapersersornissaannut aningaasassaaleqinermik pissuteqarpoq. Suliariniagaq manna suliffissaaleqinermut ukiullu ilaanni suliffissaaruttarnermut iluaqutaassaaq taamalu aamma suliffissaaleqisunut ikiorsiisarnermut iluaqutaassalluni.

Angalaniarnikkut attaveqaatilunneq, sulisut naammattut pigineqannginnerat aammalu aningaasat naammattut pigineqannginnerat pissutigalugu Kommune Kujallermi aammalumi Kalaallit Nunaanni peqqinnissakkut sullissineq ilungersunartorsiorfiuvoq.

Inuit atugaannut tunngasut – illoqarfiit naligiinnginnerat

Illoqarfiit marluk, Qaqortup Narsallu oqimaaqatigiinngitsumik iluaqutissarsinissaat sunnerneqarnissaallu ilimanarpoq. Qaqortup Narsamiit annerusumik iluaqutissarsinissaat apeqquserneqarsimavoq. Illoqarfinnit taakkunannga aatsitassarsiorfimmum angallassinert assigiittussatut pilersaarutigineqarput. Aamma, Narsami peqqumaasiviliorneq Narsami suliassaqartitsisussatut naatsorsuutigineqarpoq.

Inuit atugaannut tunngasut – innuttaasut ajornartorsiulerataannaasut

Narsami Qaqortumilu misissuineri paasineqarpoq ilaqutariit ikiaroonartumik imigassamillu ajornartorsiuteqartut, aammalu arnat inuusuttut naartusut nunaqqatigiit akornanni ajornartorsiutinut qaninnerpaajusut.

Imigassamik ikiaroonartumillu atoneruluinerup aammalu naartuliaartarnerup kinguneri nunaqqatigiinnut amerlangitsukkuutaanut ilungersunartuupput. Inooqatigiinnikkut ajornartorsiutaalersinnaasut taakku siunissami qanoq ikkumaarnerannik siulittuinissamut misissuinerit taakku naliliiffigineqarnerat naammattumik tunngavissiiingilaq. Taamaattorli apersuisarnerni isumasiuinerinilu aarleqqutit ersersinneqartut aallaavigalugit, aammalu inooqatigiinnut ajornartorsiutaasinnaasunik naliliinissami siumut sillimagaanni kinguneri annikitsuinnaasussatut akunnattumilluunniit ajornartorsiutaasussatut nalilernerqarput aammalu ajornartorsiutit millisarniarlugit iliuuserineqartussanik siunnersuuteqartoqarpoq.

Kalaallit Nunaanni pinngortitap artornartuunera aammalu maskiinarsuit sulineri atorneqartarnerat aammalu inuit kukkuluttorsinnaanerit annermik pissutigalugit usinik, sulisussanik aammalu akuiariikkanik assartunermi ajutoortoqartarsinnaavoq. Naak taakku kinguneri ataavartussanngortaraluartut taamaattoq ataatsimut isigalugu naliliineri ajutoornerup ilimanassusii annikitsuinnaajumaartutut naatsorsuutigineqarput.

Aatsitassarsiorfimmi akuaaavimmilu ingerlatsineri ajutoornerit annermik maskiinarsuarnik, qaartiterutissanik akuaanermilu suliqaarneri kukkuluttornikkut pinngortitallu pissusaata ilungersunarneranik pissuteqartumik pisinnaapput. Taamaammat ingerlatsineri ajutoorfiusinnaasut akunnattumik pitsaanngissusilittut nalilernerqarput.

Sulisut aatsitassarsiorfimmi sulilerunik kinguaassiutitigut nappaateqannginnerat imaluunniit tuberkuluusimik nappaateqannginnerat qularnaarumallugu misissortittarnissaat pisariaqassaaq.

Peqqissuseq – innuttaasut peqqissusiat

Aatsitassarsiornerit sulisut innuttaasullu peqqissusiannut inuunerisalu pitsaassusiannut sunniuteqassaaq. Sunniutit pitsaanngitsut tamakku illoqarfimmiut aammalu sulisut tikerartut akornanni pissutsinik pissuteqassapput.

Aatsitassarsiorfimmi TANBREEZ-imi sulisut annermik Kommune Kujallermit aggersuunissaat naatsorsuutigineqarpoq, aammalu sulisut nunanit allaneersut Kalaallillu Nunaata sinneraneersut killilimmik amerlassuseqassammata kinguaassiutigut nappaatit tuberkuluusertullu, aammalu kissaatiginngisamik naartulersut naartuersittartullu amerlinerat pissutigalugu peqqinnissakkut ajornartorsiutaalersussat annikitsuinnaajumaartutut naatsorsuutigineqarput.

Taamaattorli innuttaasut peqqissusiannut uuttuutitut pingaarutilittut tuberkuluusimik kinguaassiutigullu nappaatinik nappaalasoqartarnera aammalu kissaatiginngisamik naartusoqalersarnera malinnaavigineqartariaqarput. Pissutsit allannguuteqarpata aammalu sulisut nunanit allaneersut avataaneersullu amerlanerusut aatsitassarsiorfimmi sulilissagaluarpata sunniutaasinnaasut suli naliliivigeqqinneqartariaqassapput.

Mianersortumik pissuseqartoqarpat aammalu pitsaasumik pinaveersaartitsiniartoqarpat kiisalu peqqissuunissaq pitsaasumillu inuuneqarnissaq pillugu sulisut akornanni paasititsiniaasoqarpat peqqissutsimut sunniutaasut pitsaanngitsut akunnattumik annertussusilittut nalilerneqarsinnaapput.

Avatangiisinut sunniutit

Avatangiisinut Sunniutissat pillugit Naliliinermi aatsitassarsiorfiup pilersaarutigineqartup avatangiisinut sunniutissai pitsaanngitsut naliliivigineqassapput. Avatangiisinut Sunniutissanik Naliliineq pillugu Kalaallit Nunaata najoqqutassiaani piumasarineqarpoq suut mingutsitsinerusinnaasut avatangiisinullu ajoqutaasinnaasut suussusersineqassasut. Avatangiisinut sunniutissat naliliivigineqarnissaannut iluaqutissanik assigiinngitsunik misissuisoqartarsimavoq. Saffiugassat oqimaatsut imermiitsitat arrornissaat paasiniarlugu akuiaavimmit akuiarnerlukut aammalu ujaqqat igitassat misissuiffigineqarsimapput. Akuiarnerlukut toqunartortalinnik aniatitsissanersut paasiniarlugit misissuiffigineqarsimapput. Nuna tamanna kulturikkut eriagisassanik peqarnersoq paasiniarlugu Nunatta Katersugaasivianeersut tamaani misissuisimapput aammalu uumassusilinnik misissuisut naasunik uumasunillu misissuisimallutik. Misissuinerit tamarmik taakku Avatangiisinut Sunniutissanik Naliliineq pillugu nalunaarusiamut ilanngussatut ilanngunneqarput. Avatangiisinut Sunniutissanik Naliliinermut ilanngullugu paasissutissat allat atorneqarsimapput, soorlu tamaani siusinnerusukkut misissuisimanerit aammalu Issittumi aatsitassarsiorfinnit allanit misissuinerit.

Aatsitassarsiorinissamik pilersaarutit pillugit aammalu aatsitassarsiorfissaq, aammalu uumasut tassaniittut paasissutissat katersorneqarsimapput kiisalu aatsitassarsiorfimmi suliat avatangiisinut ajoqutaasinnaasut mingutsitsisuusinnaasulluunniit suussusersineqarsimapput. Sunniutaasinnaasunit suut sunnerneqassanersut aammalu suna aqqutigalugu sunnerneqassanersut paasiniarneqarsimavoq.

Akuiarnerlukut aammalu ujaqqat igitassat imermiitsillutik saffiugassanik oqimaatsunik toqunartulinnik seerititsinermikkut mingutsitsisuusinnaapput. Taama pisoqassappat Fostersø-mi akuiarnerlukunik ujaqqanilluunniit igitassanik eqqaaneq tasermik kuummillu aammalu kangerlummik mingutsitsisinnaavoq. Mingutsitsineq tasermi aalisakkanut aammalu puisinut kangerlummiittunut ajoqutaasinnaavoq. Tamanna misilittaaviginiarlugu akuiarnerlukut ujaqqallu igitassat akuutissaqassusiinik misissuiffigeqqissaarneqarsimapput aammalu Fostersømi akuiarnerlukut saffiugassanik seerititsinerata imeq aqutugalugu ingerlaarnissaa missingersorneqarsimalluni. Missingersuusiernerup takutippaa piffissap ingerlanerani taseq immerneqariartuinnartillugu saffiugassaqaassusia annertusiartuinnassasoq. Aatsitassarsiorneq ukiut qulit sinnerlugit ingerlareerpat erngup aqerlortaa Kalaallit Nunaanni erngup pitsaassusianik piunasaqaatinit annerutsialissaaq. Saffiugassat allat annertussusiat erngup pitsaassusissaanik piunasaatinit suli annikinnerussaaq. Fostersøp aammalu kuuit annertuumik aqerlortaqaqareermata sunniut annikitsuinnaassaaq. Fostersøp ernga Lakseelvelp erngata 20%-iata missigaa aammalu erngup akuneqarnerujussua pissutugalugu Fostersøp aqerloqarnerulersimanerata Lakseelvemi malunniunnissaa naatsorsuutigineqanngilaq. Taamaammat Fostersøp aqerlortaqaqarnerulerata kinguneru pingaaruteqartussaannngitsutut nalilerneqarput.

Aatsitassarsiorfiup TANBREEZ-ip sunniutissai assigiinngitsorpassuit qanoq kinguneqassanersut tassunga assingusumik nalilersuiffigineqarsimapput. Assersuutigalugu illulioriternikkut nunap naasuisa innarlerneqarnerat qanoq immap, erngup aammalu nunap uumasuisa naasuisalu qanoq sunnerneqaatigissaneraat naliliiffigineqarsimavoq. Misissukkanut ilaapput sananeqaatit ulorianartut soorlu uuliap eqqagassallu allat aniatinneqarnerat.

Inerniliunneqartoq tassaavoq sunniutissanik millisaatit Avatangiisinut Sunniutissanik Naliliinermi siunnersuutigineqartut atornerqarpata aammalu avatangiisit eqqarsaatigalugit aatsitassarsiorneq pitsaasumik ingerlanneqarpat avatangiisinut sunniutissat annikitsuinnaasussatut nalilerneqarmata. Annertuumik toqunartunit mingunnilluunniit allanik mingitsutsisoqarnissaa ilimagineqanngilaq. Pujoralatsitsineq annertunaviannngilaq aammalu aatsitassarsiorfik pissutugalugu uumasut tamaaniittut aammalu uumasut pingaarutillit (soorlu nattoralik aammalu eqallut) naasulluunniit ikiliartulernaviannngillat ingiarneqarnaviaratilluunniit.

Kulturikkut pinngortitarlu pillugu pingaartitat

Kalaallit kulturikkut aammalu pinngortitaaq pillugu pingaartitaat inooqatigiinnikkut pingaartitanut qanittuararsuupput suli at ileqqutoqqanut kulturimulu tunngasut inuit akornanni peqatigiinnernik kitaamiunut sanilliullugit anneroqisunik imaqtarmata. Aalisarneq piniarnerlu, atsiisarnikkut ileqqutoqqat, aammalu atisat massakut kitaamiunit sunnigaanikkut qerlerneqariartulersimapput sulili atorluagaqaqalutik.

Sumiiffiit kulturimut pingaarutillit sunnigaanerat akunnattumik annertussuseqartussatut isumaqarfigineqarpoq tassami sanaartornerup ingerlanerani sumiiffinnik innarliisarnissaaq pinngitsoorneqarsinnaanaviannngimmat. Taamaakkaluartorli qanganitsanik nassaat arlaannaalluunniit qaqutigoortuusutut pingaaruteqavissutulluunniit isigineqanngillat. Allaammi Qaqortukuluumi illukut qaqutigoortut alimasissumiippat aatsitassarsiorfissamiillu takuneqarsinnaanatik. Suliffeqarfik ilusilersuineranut sanaartornermullu akisussaasoq, MTH, sunniutinik minnerpaatitsiniutit akuerineqarsinnaasut nassaarinarlugit kommunimi nunamilu tamarmi oqartussanut attaveqarsimavoq.

Nunamik atuineq eqqarsaatigalugu "Killavaat Alannguat"-ni nunamik atuineq pillugu nalunaarusiaq siunnersuisarfimmit Orbiconimit november 2010-imi naammassineqarpoq. Nalunaarusiami tassani nunap tamatuma atorneqarnera oqaluttuarineqarpoq. "Nunamik atuineq" assigiinnngitsunik imaqarpoq soorlu aalisarnermut, piniarnermut, savaateqarnermut, ujaqqanik katersisarnermut, takornariatitsinermut aammalu tamaani najugallit nunami tassani sukisaarsaartarnerannut tunngatinneqartarluni.

Nunamik atuineq pillugu nalunaarusiami inerniliunneqarpoq aatsitassarsiornermi suliat tamaani najugallit nunamik atuinerannut annikitsuinnarmik sunniuteqarnerlussasoq. Nunamik atuineq pillugu misissuinermi paasisat inerniliussallu Inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalilersuisut innuttaasunik immikkut misissuiffigisanik apersuisarneranni uppernarsarneqarput.

Sanaartornerup ingerlanerani aammalu aatsitassarsiornerup ingerlanerani sunniutit pitsaanngitsut annertunngitsut misigineqartassapput.

Sunniutininik millisaatissatut siunnersuutit

Sunniutissatut ilimagineqartut millisaatissaannik suussusersiisoqassaaq, tamatumani sunniutit pineqartut tassaapput sunniutit pitsaanngitsut ima annertussusillit allaat millisartariaqarlutik (akunnattut annertuullu (pitsaanngitsut)).

Table 1.2 Sunniutissat, sunniutininik minnerpaatitsiniutit aammalu sunniutininik minnerpaatitsiniutit pereerpata sunniutissat sinneruttut pillugit takussutissiaq (Iluaqutissat sunniutissallu pilersaarummut missingjusiaq).

Sunniutip nassuiarnera	Millisaatit pioreersut	Millisaataasussatut siunnersuutit	Millisaatit kingorna sunniutit
Aningaasarsiorneq			
Sanaartornerup siorna / kingorna suliffissaqartitsineq (toqqaannartumik)			
<p>Sanaartornerup aallaqqaataaniit sulisunik nunaqavissunik peqataatitsineq.</p> <p>+L</p>	<p>Aatsitassarsiornermut Ilinniarfimmi pikkorissaanerit.</p> <p>Kalaallit Nunaanni pernaataasumik sulisut piginnaasaannik Kommune Kujallermi nalunaarsuineq.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Suliffiulersussami piumasaqaatinik paasinninnissamut ikiunneq, soorlu peqqissusermut isumannaallisaanermullu tunngasunik, aningaasarsiornermut tunngasut allallu, tamatumani kujataani oqartussat suleqatigineqassallutik. Sanaartornerup ingerlanerani suliffinni assigiinngitsuni suliassanilu assigiinngitsuni piumasaqaatit sukumiisumik nassuiarneqarnerat Kujataani oqartussat suleqatigalugit piginnaanngorsaannernik pisariaqartinneqartunik naliliineq TANBREEZ tamaani nunaqartunut suliffittu kajungernartunngortinniarlugu sulisunik piginnaanngorsaannermut pilersaarusioreq aammalu iluaqutissanik allanik pilersaarusioreq¹ Sulisut akornanni kulturit akimorlugit paaseqatigiinneq annerulersinniarlugu aammalu nunaqqatigiit akornanni sunniutit millisarniarlugit assigiinngitsunik kultureqarneq pillugu isumasioqatigiinneq Sulisut Narsameersut Qaqortumeersullu angallanneqarnissaat qularnaarlugu 	<p>Siunertaasoq tassaavoq aatsitassarsiorfimmi sulisut 75%-ii tamaani najugaliussasut</p> <p>++</p>
Aatsitassarsiorfiup ingerlanera sioqqullugu / nalaanilu suliffissaqartitsineq (toqqaannartumik)			
<p>Aatsitassarsiorfiup ingerlanerata akuaavimmilu suliffissaqartitsinerup sunniutissai akunnattumiit annertuumut pitsaasuusussatut oqaatigineqarput, taavalu aatsitassarsiorfimmi akuaavimmillu ingerlatsineq amerlanerpaanik suliffissaqartitsissallutik. Suliffissat amerlanersaat tamaani najugaqartunit (Kommune Kujalleq) tiguneqarsinnaassapput.</p> <p>Siunertaasoq tassaavoq suliffiit 85-90%-ii tamaani najugaqartunut neqeroorutigineqassasut</p> <p>++</p>	<p>Aatsitassarsiornermut Ilinniarfimmi pikkorissaanerit.</p> <p>Kalaallit Nunaanni pernaataasumik sulisut piginnaasaannik Kommune Kujallermi nalunaarsuineq.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Suliffinni pisariaqartinneqartuni suliitigaluni piginnaanngorsaannernik ineriartortitsineq Aatsitassarsiornerup ingerlanerani suliffinni assigiinngitsuni piumasaqaatit nassuiaasersorneqarnerat angutillu suliffinnut qinnuteqarsinnaanngortinniarlugit sulisussanik suaassuseq mianeralugu naliliineq Ingerlatsinerup nalaani sulisussarsiornermi naliliisarnermut ilanngullugu suleriaasissiorneq. TANBREEZ kujataamiunut suliffittut kajungernartunngortinniarlugu sulisunik ineriartortitsinermit suleriaasissiorneq aammalu iluaqutissanik aalajangersaaneq. 	<p>Siunertaq tassaavoq aatsitassarsiorfimmi sulisut 90%-iisa missaat tamaanimiuussasut</p> <p>++</p>
Inuussutissarsiornikkut periarfissat			
Najugaqarfimmi aqutsineq aammalu	Sulisitsisut (GA) aammalu	Iliuserineqartut tamarmik akilersinnaassusermik, imaluunniit akitigut	Najugaqarfimmi aqutsineq

¹ Ensuring that local workers are able to continue their traditional way of living, within the frame of the rotation schemes of TANBREEZ and the existing logistic opportunities. If the logistic opportunities change (new roads, airport etc) can more flexibility occur in the rotation schemes.

Sunniutip nassuiarnera	Millisaatit pioreersut	Millisaataasussatut siunnersuutit	Millisaatit kingorna sunniutit
<p>angallassineq tamaani inuussutissarsiutininik ingerlatalinnut isumagisassanngortinneqassapput</p> <p>Pisariaqartitsineq naapertorlugu suliffeqarfiit tamaanngaaneersut sullissisorineqartassapput</p> <p>+H</p>	<p>taassuma ataatsimiititaliai aatsitassarsiornermi suliffeqarfiit siuarsameqarnissaannik suliniuteqassapput (attaveqatigiiffiliorneq)</p>	<p>unammillersinnaassusermik, imaluunniit sulisitsineq pillugu isumaqatigiissutip akianut ajoqutaannginnissamik tunngaveqassapput.</p> <ul style="list-style-type: none"> Tamaani inuussutissarsiutininik ingerlatsisut aammalu tamaani oqartussat oqallittarfissaannik pilersitsineq. Oqallittarfik taanna sullissisuulersussanik nassaarniarneq sioqqullugu ingerlaneranilu atorneqassaaq aammalu sullissisuulersussat paasissutissinneqarnissaannut atorneqassalluni. Sullissinernik isumaqatigiissutit assigiinngitsut pillugit oqallinnerit aammalu apeqqarissaarfiit. Sullissisut Kalaallit Nunaaneersut (najukkameersut siullinneqassapput taavalu Kalaallit Nunaannit tamarmeersut tullinneqassallutik) pilersuinermik, sulisunik nioqqutissanillu aammalu orsussamik allanillu assartuinermik suliaqartussat salliutinneqassapput, aamma suliariumannittussarsiornermi paasissutissat, piumasaqaati allallu inniminartut eqqarsaatigalugit. Aatsitassarsiornermi aningaasartuutininut akornutaassanngippat suliasat pilersuinerillu assigiinngitsut attarmoortunngornagit siammarlugilli suliaasiissutigineqartassapput. Aatsitassarsiorniarup najugaqarfittaani nioqqutissanik sullissinnernillu pisisarnermi salliutitsineq. Errorsineq, nerisaqartitsineq, allaffimmi atortut, qarasaasianik allanngutsaallineq il.il. Requirement in contract with the providers of catering services to supply local/traditional food. 	<p>aammalu angallassineq tamaani inuussutissarsiutininik ingerlatalinnut isumagisassanngortinneqassapput</p> <p>Pisariaqartitsineq naapertorlugu suliffeqarfiit tamaanngaaneersut sullissisorineqartassapput</p> <p>+H</p>
Akissarsiat qaffannerat			
<p>TANBREEZ najukkami aningaasarsiornermik siuarsaassaaq.</p> <p>+M</p>	<p>Soraarnerussutisaniut sillimmasiisarnermullu aaqqissuussinerit atuutereersut.</p>	<ul style="list-style-type: none"> atugassarititaasut akissarsiaannaanngitsunik iluaqutissartallit (soorlu pikkorissarnissamut ilinniarnissamullu periarfissat. Toqqaannartumik sulisorisat aammalu taakku ilaqaataat tapersorsorniarlugit aningaaseriviit peqatigalugit isumasioqatigiisitsisarnerit. 	<p>TANBREEZ najukkami aningaasarsiornermik siuarsaassaaq.</p> <p>+H</p>
Ilinniartitaaneq			
<p>Aatsitassarsiornifit Kalaallit Nunaanni ilinniarsimassusermik qaffassaassaaq, tassa piginnaasanik nalinginnaanerusunik pitsanngorsaaneq aammalu piginnaasanik immikkut ittunik pitsanngorsaaneq eqqarsaatigalugit.</p> <p>+M</p>		<ul style="list-style-type: none"> Tamaani oqartussat suleqatigalugit sulisussarsiornermi periaatsinik ineriartortitsineq. Suliat aalajangersimasut, isumannaallisaaneq allallu pillugit sulisunut pikkorissaanerit. Sulisunut pilersaarutini tamani pikkorissaanerit aammalu suliitigaluni sungiusarnerit ilaasassapput. Aatsitassarsiorniarup matunerata kingorna sulisut suleqqilernissaannut tamaani oqartussat peqatigalugit pilersaarusiorneq 	<p>Sunniutininik millisaatissatut siunnersuutigineqartut Kalaallit Nunaanni ilinniarsimassusermik sulit pitsanngorsaanaqqissapput, tassa piginnaasassat nalinginnaasut immikkullu piginnaasassat eqqarsaatigalugit.</p> <p>+H</p>
Innuttaasunik sullissineq aammalu ineriartortitsinermut pilersaarutit			

Sunniutip nassuiarnera	Millisaatit pioreersut	Millisaataasussatut siunnersuutit	Millisaatit kingorna sunniutit
Attaveqaatit pioreersut aammalu pilersaarutigineqartut			
Tamaani najugallit iluaqutissiorniarlugit tamaani attaveqaatinik pitsanngorsaaneq -L	Najukkami nunamilu tamarmi pilersaarutit suliniutillu	<ul style="list-style-type: none"> Silarlutsillugu angallassinermut / najugassaqaartitsinermut sillimmatissanik pilersaarusiorneq Angallassinikkut periarfissanik atuuttunik takussutissiorneq (immakkut angallatit, qulimiguullit aammalu timmisartut). 	-L
Inooqatigiinnikkut peqqissuseq sullissinerillu			
Kinguassuutitigut nappaatit nappaatillu allat tunillaassuuttut amerlanerulernissaat ilimagineqarmat peqqinnissaqarfik ilungersortitaanerulerluni pitsaanngitsumik sunnigaasussaavoq. -L	Najukkami nunamilu tamarmi pilersaarutit suliniutillu	<ul style="list-style-type: none"> Najukkami oqartussataammalu suliffeqarfiit annerit suleqatigalugit najukkami peqqinnissaqarfimmik atuinerup qanoq pisarnissaanik erseqqissunik najoqqutassiorneq piumasaqaasiomerlu taakkulu peqqinnissamik suliaqartunut tamanut ingerlateqqinneqarnerat. Establish contact with local health service and work out cooperation between both parties and other major local work places. 	-L
Peqqissuseq			
Suliffimmi peqqissuseq aammalu ajutoorfiusinnaasut			
Aatsitassarsiorfimmi akuiaavimmilu ajutooratarsinnaanerit maskiinarsuarnik aammalu qaartiterutissanik atuisoqarneranik aammalu akuiaavimmi sulinerimik kiisalu inuit kukkuluttorsinnaanerannik silap ilungersunartuuneranik ilaqartumik pissuteqartussaapput -M	Malittarisassat ilitersuinissamik siunertallit aammalu ajutoornerit ikilisarniarlugit nakkutillinerit kiisalu peqqissutsimik suliffimmilu isumannaallisaanermik aallussineq.	<ul style="list-style-type: none"> Aatsitassarsiorfimmi sulisut peqqissusiat isumannaassusiallu pillugu aqutsinermut pilersaarusiorneq pilersaarummillu timitaliineq. Peqqissuseq isumannaallisaanerlu pillugit ataatsimiititaliorneq, tamatumani sulisut peqataatinneqassapput taakkulu aastitassarsiorfimmi peqqissutsikkut isumannaallisaanikkullu suliniutit malinnaaffigineqarnerannut peqataassapput aammalu siunnersuuteqartassallutik. Aatsitassarsiorfimmi isumannaallisaanermut ikiuukkasuarnermullu sulisunut tamanut sungiusaaneq. Ajutoornerit pinaveersimatinniarlugit, ajutoortoqartillugu, aatsitassarsiorfimiit angallassigasuartoqassatillugu naleqquttumik piaarnerpaamillu qisuariartarnissaq anguniarlugu angallassisartut (Air Greenland, angallatit attartortakkat sulisui allallu isumannaallisaaneq, iliuuseqarnissamat piffissat allallu pillugit isumaqatigiissutikkut piumasaqaasiordfigineqassapput. Angallatit ingerlanneqarneri angalanerilu pillugit oqartussat siumoortumik nalunaarfigineqartassapput. Kalaallit Nunaanni Upalungaarsimanermut Aqutsisoqarfik aammalu suliffeqarfiit annertuut allat suleqatigalugit iliuuseqarasuarnissamat pilersaarusiorneq sillimmataasumillu pilersaarusiorneq. 	-L
Innuttaasut peqqissusiat			
Kinguassuutitigut nappaatit naartuersittartullu amerlinerat pissutigalugu innuttaasut peqqissusiata sunnigaanissaa annikitsuinnaasussatut	Nunaqqatigiit peqqissusiat pillugu paasititsiniaaneq	<ul style="list-style-type: none"> Sulisut ilaqaataallu peqqinnartunik nerinissaat timersorluarnissaallu kajumissaaarutigalugu taakkunungalu periarfissaqarluartillugit Sulisut sulileqqaarnerminni sulinerminnilu peqqissutsimikkut misissortittarlugit. Aatsitassarsiorfimmi peqqinnartunik toqqaanissap 	Innuttaasut peqqissusiannut sunniutit annikitsuinnaasussatut isumaqarfigineqarput.

Sunniutip nassuiarnera	Millisaatit pioreersut	Millisaataasussatut siunnersuutit	Millisaatit kingorna sunniutit
<p>isumaqarfigineqarpoq sulisussat amerlanersaasa Kommune Kujallermit pisussaanerat pissutigalugu.</p> <p>Mianersortumik pissuseqartoqarpat aammalu pitsaasumik pinaveersaartitsiniartoqarpat kiisalu peqqissuunissaq pitsaasumillu inuuneqarnissaq pillugu sulisut akormanni paasititsiniaasoqarpat peqqissutsimut sunniutaasut pitsaanngitsut akunnattumik annertussusillit nallileneqarsinnaapput.</p> <p>-M</p>		<p>ajornanngitsuunissaa ineriartortillugulu atuutilersineqassaaq: sulisunut nerisassat peqqinnartut, kalaalimerngit, timigissarfissat kajungernartut pissarsiarineqarsinnaasullu, asattarfiit allallu. Sulisunut siunnersuisarneq. Peqqissuseq pillugu paasititsiniaanermut peqataalluareng (soorlu isumannaatsumik atoqatigiinneq, imigassaq, pujortartannginneq pillugit)</p>	<p>-L</p>
Kulturikkut pinngortitamilu pisuussutit			
<p>Sumiiffiit kulturikkut pingaarutilit sunnigaanissaat akunnattumik annertussuseqartussatut isumaqarfigineqarpoq tassami sanaartorerup ingerlanerani sunik aseruisoqartarnissaa pinngitsoorneqarsinnaanaviannngimmat. Taamaakkaluartorli qanganitsanit nassaar arlaannaalluunniit qaqutigootut pingaarutilitulluunniit isigineqanngillat. Qaqortukuluumi illukut aatsitassarsiorfiup avataani tassunga saqquminngitsumiippat.</p> <p>-M</p>	<p>Sumiiffiit nalinginnaasumik misissuiffineqarnerat nalunaarsuiffineqarnerallu</p>	<ul style="list-style-type: none"> Nunatta Katersugaasivia Toqqorsivialu attavigalugu qinnuigalugulu qanganitsat attorneqartussat sukumiinerusumik misissuiffiqqullugit. 	<p>Sumiiffiit nalunaarsomeqareermata sunniut malunnaateqanngitsussatut nallileneqarpoq tassami nassaar qaqutigootuunngimmata immikkuullarissuunngimata.</p> <p>-L</p>

Sunniutissatut ilimagineqartut, pitsaanngitsut aammalu ima annertutigisussat (akunnattumik annertuumillu) allaat millisartariallit tamarmik millisaatissaannik suussusersiisoqassaaq sunniutissat millisarniarlugit imaluunniit malunniutaarutsinniarlugit.

Naliliinerup inerneru qalipaait tulliuttut atorlugit saqqummiunneqassapput, sunniutip pitsaasuunera, malunnaateqannginnera ajortuuneraluunniit aammalu sunniutip annikitsuinnaanera, akunnattuunera annertuujuneraluunniit qalipaasersorneqassallutik.

	Annkitsoq	Akunnattoq	Annertoq
Pitsaasoq	+L	+M	+H
Malunnaangitsoq	0		
Pitsaanngitsoq	-L	-M	-H

Sunniutissanik nalunaarsukkat, sunniutininik millisaaniutit suli atorveqartinnagit annertuujusussat, akunnattuusussat annikitsuusussallu tulliuttumi saqqummiunneqartut atorveqarput.

Sunniutit suussusii	Sunniut	Millisaanerup kingorna sunniut
Suliffissaqartitsineq (sanaartorneq)	+L	+H
Suliffissaqartitsineq (ingerlatsineq)	+H	+H
Inuussutissarsiornikkut periarfissat	+L	+H
Akissarsiat qaffannerat	+M	+H
Ilinniartitaaneq piginnaanngorsaanerlu	+M	+H
Attaveqaatit atuuttut pilersaarutigineqartullu	-L	-L
Innuttaasut peqqissusiat sullissinerlu	-L	-L
Suliffimmi peqqissuseq ajutorfiusinnaasullu	-M	-L
Innuttaasut peqqissusiat	-M	-L
Kulturikkut pinngortitamilu pisuussutit	-M	-L

Innuttaasunik peqataatitsineq

Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqaarfiup najoqqutassiai (2009) aammalu tamaani najugallit ilisimasaat aallaavigalugit TANBREEZ-ip suliariniagaanut attuumassutillit naleqquttut nassaarineqarsimapput. Attuumassutillit nassaarineqartut 2010-imi apriilimi suut misissuiffigineqarnissaanik paasiniaanernut Narsami Qaqortumilu ingerlanneqartunut aggersarneqarsimapput.

Juni 2010-imi inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerannut aammalu inuttut atugaannut tunngasut suut misissuiffigineqarnissaannik paasiniaanermi paasisat tunngavigalugit misissuiffigineqalerput. Narsami Qaqortumilu immikkut paasiniaavissat nassaarineqarput, taakkulu innuttaasunut amerlanerusunut assersuutissaalluurtutut isigineqarput. Aamma, Nanortalimmi innuttaasunut sinniisuusutut isigineqartut oqarasuaatikkut attaveqarfigineqalerput.

Aamma, attuumassuteqartunut paasissutissiineq Nuummi juni 2010-imi ingerlanneqarpoq.